

Kristin Henriksen (red.)

Unge som innvandret før skolealder - hvor like er de norskfødte med innvandrerforeldre?

Notater

Innhold

Forord	3
1. Innledning	4
1.1. Datakilder.....	5
1.2. Beskrivende, ikke forklarende	5
1.3. Behandlingen av tidliginnvandrere i andre lands statistikk	6
2. Små forskjeller mellom norskfødte og tidliginnvandrere	7
2.1. Datagrunnlag og statistisk signifikans	7
2.2. Tidliginnvandrere har sjeldnere norske venner.....	9
2.3. Tidliginnvandrere ikke mer ensomme enn norskfødte.....	10
2.4. Vietnamesiske tidliginnvandrere sjelden medlem i religiøs forening.....	10
2.5. Norskfødte ikke oftere organisert i idrett.....	11
2.6. Tidliginnvandrere ser ikke mer TV fra opprinnelseslandet enn norskfødte.....	12
2.7. Snakker omtrent like godt norsk	12
2.8. Kun tyrkiske tidliginnvandrere føler seg oftere forskjellsbehandlet.....	13
2.9. Føler samme samhørighet med Norge	15
2.10. Like mange vil bli i Norge på sikt	17
3. Deltakelse i utdanning og arbeidsliv	18
3.1. Liten forskjell på norskfødte og tidliginnvandrere	19
3.2. Landbakgrunn – Vietnamesere gjør det bra	20
3.2.1. Pakistan – stor kjønnsforskjell blant innvandrerne	21
3.2.2. Tyrkia – en liten kjønnsforskjell også blant norskfødte og tidliginnvandrere.....	23
3.2.3. Vietnam – høy deltakelse blant kvinnene.....	24
3.3. Årlig publikasjon om innvandrerungdom og norskfødte i arbeid og utdanning	26
4. Konklusjon – mer like enn ulike	28
5. Referanser	30

Figurliste

Figur 3.1 Andel som ikke har god "norsk" venn blant unge med innvandrerbakgrunn i alderen 16-25 år. Prosent. 2006/2007.....	9
Figur 3.2 Andel som ofte eller av og til føler seg ensom blant unge med innvandrerbakgrunn i alderen 16-25 år. Prosent. 2006/2007	10
Figur 3.3 Andel som er medlem av menighet eller religiøs forening blant unge med innvandrerbakgrunn i alderen 16-25 år. Prosent. 2006/2007.	11
Figur 3.4 Andel som er medlem av en idrettsforening blant unge med innvandrerbakgrunn. i alderen 16-25 år. Prosent. 2006/2007	11
Figur 3.5 Andel som daglig ser film eller TV på morsmål/foreldrenes morsmål blant unge med innvandrerbakgrunn i alderen 16-25 år. Prosent. 2006/2007.	12
Figur 3.6 Andel som mener de har svært gode ferdigheter i norsk blant unge med innvandrerbakgrunn i alderen 16-25 år. Prosent. 2006/2007.....	13
Figur 3.7 Andel som mener de har eller kan ha blitt forskjellsbehandlet på grunn av sin bakgrunn blant unge med innvandrerbakgrunn i alderen 16-25 år. Prosent. 2006/2007.....	14
Figur 3.8 Andel som føler "stor samhörighet" med Norge blant unge med innvandrerbakgrunn i alderen 16-25 år. Prosent. 2006/2007.....	15
Figur 3.9 Samhörighetsfølelse med Norge, blant dem som er født i Norge eller er tidliginnvandrere i alderen 16-25 år. Gjennomsnitt (på skala 1-7).	16
Figur 3.10 Andel som tror de noen gang kommer til å flytte til sine foreldres opprinnelsesland for å bo der fast (inkludert "vet ikke") blant unge med innvandrerbakgrunn i alderen 16-25 år. Prosent.....	17
Figur 4.1 Personer 16-25 år med landbakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam etter grad av arbeidsmarkedstilpasning. Prosent. November 2007	19
Figur 4.2 Andel som er sysselsatt og/eller under utdanning blant personer 16-25 år med landbakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. Prosent. November 2007.....	20
Figur 4.3 Andel som er sysselsatt eller under utdanning blant personer 16-25 år. November 2007.....	21
Figur 4.4 Andel sysselsatt og/eller under utdanning blant personer 16-25 år med landbakgrunn fra Pakistan. November 2007.....	22
Figur 4.5 Andel sysselsatt og/eller under utdanning blant personer 16-25 år med landbakgrunn fra Tyrkia. November 2007	23
Figur 4.6 Andel sysselsatt og/eller under utdanning blant personer 16-25 år med landbakgrunn fra Vietnam. November 2007	24
Figur 5.1 Andel som er i arbeid og/eller utdanning blant ikke-vestlige innvandrere etter alder ved innvandring og alder. 4. kvartal 2006.....	26
Figur 5.2 Andel som er i arbeid og/eller utdanning blant ikke-vestlige innvandrere etter alder ved innvandring, kjønn og alder. 4. kvartal 2006.....	27

Tabelliste

Tabell 2.1 Beregningsgrunnlag (antall intervjupersoner) og andel tidliginnvandrere i prosent.....	8
Tabell 3.1 Personer 16-25 år etter kategori og landbakgrunn. 1.1.2008.	19
Tabell 3.2 Personer 16-25 år med landbakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam etter arbeidsmarkedstilpasning. Absolutte tall og prosent. November 2007	20
Tabell 3.3 Arbeidsmarkedstilpasning blant personer 16-25 år med landbakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. Absolutte tall og prosent. November 2007	21
Tabell 3.4 Arbeidsmarkedstilpasning blant personer 16-25 år med landbakgrunn fra Pakistan. Absolutte tall og prosent. November 2007.....	23
Tabell 3.5 Arbeidsmarkedstilpasning blant personer 16-25 år med landbakgrunn fra Tyrkia. Absolutte tall og prosent. November 2007	24
Tabell 3.6 Arbeidsmarkedstilpasning blant personer 16-25 år med landbakgrunn fra Vietnam. Absolutte tall og prosent. November 2007.....	25

Forord

Unge som innvandret før skolealder – hvor like er de norskfødte med innvandrerforeldre?

Kristin Henriksen (red)

Notater 2009/xx Statistisk sentralbyrå

Formålet med dette notatet er å drøfte om unge innvandrere som kom til Norge i førskolealder (tidliginnvandrere) skiller seg fra norskfødte med innvandrerforeldre på ulike levekårsområder og fra alle unge innvandrere. Sammenligningene gjøres på utvalgte levekårsområder, og er avgrenset til unge i alderen 16-25 år. I dagens statistikk grupperes oftest innvandrere sammen uavhengig av alder ved innvandring. Notatet gir et grunnlag for å vurdere om det i statistikken kan være hensiktsmessig å i større grad se tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre under ett, eller i alle fall å i større grad skille mellom innvandrere etter hvor gamle de var da de kom til Norge.

Notatet sammenligner unge med ulik ”innvandringsstatus” på områder som sysselsetting, norskferdigheter, ensomhet og identitet. Datakildene er Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn 2006 (Løwe 2008 og Gulløy 2008) og registerdata. I Levekårsundersøkelsen ble unge i alderen 16-25 år intervjuet, som derfor er aldersgruppen vi ser på også i dette notatet. Levekårsundersøkelsen har gitt grunnlag for å sammenligne norskfødte med innvandrerforeldre med tidliginnvandrere på en lang rekke levekårsområder. Med registerdata har vi sammenlignet tidliginnvandrere med både norskfødte med innvandrerforeldre og med unge innvandrere generelt (uten hensyn til innvandringsalder) på området arbeid og utdanning.

Resultatene viser at forskjellene mellom unge som har innvandret før de fylte seks år og norskfødte med innvandrerforeldre er små. Tidliginnvandrerne skiller seg derimot markant fra unge innvandrere uansett innvandringsalder.

Torkil Løwe har analysert Levekårsundersøkelsen og skrevet kapittel 2, og har bidratt med tekst og kommentarer til det øvrige innholdet. Bjørn Mathisen har laget og kommentert tabeller som beskriver andelen som er i utdanning/arbeid basert på registerdata (kapittel 3). Kristin Henriksen har bidratt med tekst, redigering og utarbeiding av figurer, og har skrevet kapittel 1 sammen med Natasza Sandbu, samt kapittel 4 sammen med Bjørn Mathisen og kapittel 5. Natasza P. Sandbu har bidratt særlig i oppstarten av arbeidet med notatet, med idéutvikling, og med kommentarer underveis. Takk til Lars Østby ved avdeling for personstatistikk, som også har skrevet kapittel 1.3, og til Gunnlaug Daugstad og Bjørn Olsen for kommentarer underveis i arbeidet med notatet.

Prosjektstøtte: Prosjektet er finansiert av Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID).

1. Innledning

Kristin Henriksen og Natasza P. Sandbu

I ordinær statistikk skiller Statistisk sentralbyrå vanligvis mellom innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre (tidligere ofte omtalt som etterkommere). Dette er i tråd med standarden for innvandrergruppering. Og det er en inndeling som gir mening, ettersom norskfødte jo ikke har innvandret selv og de to gruppene i mange sammenhenger vil ha svært forskjellige karakteristika. Statistikken viser at norskfødte med innvandrerforeldre er bedre integrert i det norske samfunnet enn innvandrere med hensyn til både utdanning og sysselsetting (Daugstad 2008). Innvandrere grupperes i stor grad sammen uavhengig av alder ved innvandring. Et unntak er Olsen (2008), som ser på i hvilken grad innvandrere tar utdanning og/eller er i arbeid, etter innvandrernes innvandringsalder (se kapittel 3.3).

Norskfødte med innvandrerforeldre og innvandrere som har kommet til Norge før fylte 6 år (tidliginnvandrere) behandles følgelig oftest som to ulike grupper, selv om vi kan tenke oss at det er flere likhetstrekk enn forskjeller mellom disse to gruppene. I likhet med norskfødte med innvandrerforeldre, har tidliginnvandrere gått på norsk skole, de har sine foreldre her og de vil skille seg tydelig fra innvandrere som har innvandret i senere alder på sentrale levekårsområder. Spørsmålet vi her stiller er: Er det vesentlige forskjeller mellom unge tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre? Eller er tidliginnvandrerne så like norskfødte med innvandrerforeldre – og så ulike andre innvandrere – at det i noen sammenhenger er riktigere å gruppere dem sammen med norskfødte med innvandrerforeldre enn med innvandrere som kom i skolealder eller senere?

Ettersom tidliginnvandreres integreringsløp blir så annerledes enn innvandrere som flytter til Norge i skolealder eller senere, trekker tidliginnvandrere opp snittet for hele gruppen av innvandrere på ulike levekårsområder. Derfor vil integreringen kunne fremstå som mer vellykket enn den egentlig er, og foreldregenerasjonens utfordringer kan bli mindre tydelige. Resultatene for hele gruppen av innvandrere, altså sett under ett, vil dermed bli mer positive enn det er i det virkelige livet.

For å kunne vurdere hvor hensiktsmessig det ville være å se tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre under ett, må vi først finne ut hvor like eller ulike de to gruppene er. Det er formålet med dette notatet. Vi sammenligner unge med ulik ”innvandringsstatus” på områder som skolegang og sysselsetting, ensomhet, norskerferdigheter, diskriminering og samhørighetsfølelse med Norge. Datakildene våre er Levekårsundersøkelsen blant unge (Løwe 2008 og Gulløy 2008) og registerdata. I Levekårsundersøkelsen ble unge i alderen 16-25 år intervjuet, derfor er dette aldersgruppen vi ser på også i dette notatet. Med registerdata kan vi sammenligne tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre med alle unge innvandrere, uansett innvandringsalder.

Analysene viser at det på sentrale levekårsområder er små forskjeller mellom tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16-25 år, og at tidliginnvandrerne skiller seg markant fra innvandrere i alderen 16-25 år sett under ett. Vi kan se noen sporadiske forskjeller mellom norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere i dataene fra levekårsundersøkelsen, men dette gir neppe grunnlag for å si at forskjellene er av stor betydning. Vi mener derfor det kan være verdifullt å i større grad skille ut innvandrere som innvandret i ung alder i integreringsanalyser.

Definisjoner og betegnelser

Innvandrere er personer som er født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre, som på et tidspunkt har innvandret til Norge.

Norskfødte med innvandrerforeldre er personer som er født i Norge av to foreldre som er født i utlandet, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet. Denne gruppa ble tidligere ofte omtalt som etterkommere, noe SSB nå har gått bort fra.

Tidliginnvandrere er innvandrere som har kommet til Norge i førskolealder, det vil si i alderen 0-5 år.

Innvandrerstatus viser i dette notatet til hvorvidt en person er innvandrer, norskfødt med innvandrerforeldre eller tidliginnvandret. I kapittel 3 sammenlignes bare de to sistnevnte gruppene, i kapittel 3 sammenligner vi alle tre grupper.

Sysselsatte er definert som personer som utførte inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i referanseuken, samt personer som har et slikt arbeid, men som var midlertidig fraværende pga. sykdom, ferie, lønnet permisjon e.l. Personer som er inne til førstegangs militær- eller siviltjeneste regnes som sysselsatte. Personer på sysselsettingstiltak med lønn fra arbeidsgiver klassifiseres også som sysselsatte.

1.1. Datakilder

Resultatene i denne publikasjonen baseres på to datakilder. Den ene er Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn 2006. I denne undersøkelsen intervjuet SSB norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere, alle i alderen 16-25 år og med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. Intervjuene ble gjennomført i perioden februar 2006 til april 2007. Mer om denne undersøkelsen i kapittel 3 og i Løwe 2008 (analyserapport) og Gulløy 2008 (dokumentasjonsrapport).

For å få kunnskap om alle innvandrere i samme aldersgruppe (16-25 år) uansett innvandrerage, som har bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, må vi bruke registerdata. Slik får vi også kunnskap om områder levekårsundersøkelsen ikke dekker. Disse dataene er fra 2007. Registerdata dekker alle som er folkeregistrert i Norge, noe som gjør at vi kan trekke sikrere konklusjoner enn i utvalgsundersøkelser som levekårsundersøkelsen. I tillegg kan vi dele gruppene inn i undergrupper uten at gruppene blir for små til at tallene er utsagnskraftige. Ved inngangen til 2008 var det 6 700 unge i alderen 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam bosatt i Norge, mens det var 870 personer i utvalget som ble intervjuet i levekårsundersøkelsen.

1.2. Beskrivende, ikke forklarende

Analysene blir gjort på grunnlag av enkle sammenligninger, kontrollert for landbakgrunn, og blir dermed i overveiende grad *beskrivende*. Det faller utenfor publikasjonens rammer å gjøre analyser som vil kunne *forklare* eventuelle forskjeller og likheter mellom gruppene. Det må understrekes at det ikke nødvendigvis er innvandrerstatus alene - eller overhodet - som er *årsak* til forskjeller eller likheter mellom norskfødte med innvandrerforeldre, tidliginnvandrere og innvandrere generelt. Systematiske ulikheter mellom disse gruppene langs andre dimensjoner (for eksempel kjønn, alder, bosted, sivilstatus/familiesituasjon eller andre bakgrunnskjenntegn) kan her spille inn og skape forskjellene vi observerer.

1.3. Behandlingen av tidliginnvandrere i andre lands statistikk

Lars Østby

Hvordan behandles tidliginnvandrere i statistikk og analyse i andre land? Under Working Group Migration Statistics i Luxembourg som ble avholdt 23.-25. mars 2009, fikk SSB anledning til å spørre en del kolleger fra noen statistiske sentralbyråer om dette. Ingen har noen standard løsning annet enn å ha et hovedskille mellom innenlands- og utenlandfødte. Alle vi spurte mente dette var en interessant problemstilling, og flere var opptatt av den selv.

Sverige har ingen erfaring med bruk av alder ved innvandring for unge innvandrere. Forskere bruker av og til data som inneholder innvandringsalder, særlig for utdanningsanalyser. Statistikkbyrået får ikke slike spørsmål ofte, og de har ingen standard løsning.

Danmark har et gjennomgående skille mellom innvandrere og etterkommere. De har imidlertid gjort enkelte analyser av effekten av innvandringsalder, og resultatene var ikke slik at de har fått noen konsekvenser for statistikkproduksjon.

Finland har foreløpig ikke tenkt i disse baner, der er en nå i ferd med å etablere en standard for å gruppere personer født i Finland av to utenlandsfødte foreldre. All slik statistikk i Finland vil være preget av den store utvandringen til Sverige i 1968-1970, og den senere tilbakevandringen.

Nederland har ingen løsning klar, men de arbeider med å se om det er naturlig å etablere en standard skille, i tillegg til å være utenlandsfødt eller ikke.

Tyskland har ikke registerdata, men bruker Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) og Mikrocensus som sine kilder til mikrodata. De vil forsøke å få inn innvandringsalder fast i disse kildene, men det er foreløpig ikke gjennomført. De vil i så fall bare få alder ved siste innvandring, og data blir ikke i noe fall sammenliknbart med våre.

Storbritannia har enda dårligere tilgang på mikrodata enn Tyskland, og de har (foreløpig) ikke støtt på spørsmålet. De så betydning av det, men vil ikke kunne ta det inn i sin regulære statistikkproduksjon.

Konklusjonen er altså at de land som har mulighet til å produsere data for innvandrere etter innvandringsalder ikke har noen løsning som vi kan slutte oss til, og at de produserer slike data på ad-hoc-basis for å møte enkelte forskeres databehov. De vi hadde kontakt med viste imidlertid stor interesse for å arbeide videre med spørsmålet.

2. Små forskjeller mellom norskfødte og tidliginnvandrere

- Analyser av levekårsundersøkelsen

Torkil Løwe

Er det forskjeller mellom unge norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere? Lvekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn gir verdifull innsikt på områder som ikke er dekket av registerdata, for eksempel om sosialt nettverk/venner, ensomhet, medlemskap i organisasjoner, mediebruk, språkferdigheter, diskriminering, samhørighetsfølelse med Norge og eventuelle planer om å flytte til opprinnelseslandet i fremtiden. I dette kapitlet beskrives forskjeller og likheter på disse områdene mellom tidliginnvandrere og norskfødte unge med innvandrerbakgrunn fra henholdsvis Pakistan, Tyrkia og Vietnam. Ettersom vi i levekårsundersøkelsen ikke intervjuet innvandrere som kom til Norge da de var over førskolealder, kan vi ikke sammenligne tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre med unge innvandrere som kom i eldre alder. Slike sammenligninger gjøres imidlertid i kapittel 3.

Kapitlet viser i grove trekk at det har liten eller ingen betydning om man er norskfødt med innvandrerforeldre eller tidliginnvandrer – disse to gruppene svarte nokså likt på spørsmålene vi stilte.

Valget av landene Pakistan, Tyrkia og Vietnam er basert på at det i dag er flest unge voksne norskfødte med innvandrerforeldre med bakgrunn disse landene. Vi vet ikke om disse tre gruppernes levekår og integrering er representativ for andre landgrupper.

Det er som vi skal se betydelige forskjeller mellom unge med bakgrunn fra de tre landene. Dette må dels sees i sammenheng med kultur og med ulik innvandringshistorie til Norge. Pakistanske arbeidsinnvandrere kom fra slutten av 1960-tallet, og senere har innvandringen fra Pakistan blitt dominert av familieinnvandring og familieetableringer til andre med pakistansk bakgrunn. Innvandring fra Tyrkia har fulgt et nokså likt mønster. Innvandrere fra Vietnam kom om lag ti år etter de første innvandrerne fra Pakistan og Tyrkia, først som flyktninger, senere som familieinnvandrere.

2.1. Datagrunnlag og statistisk signifikans

Lvekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn er en omfattende intervjuundersøkelse som ble gjennomført i perioden fra februar 2006 til april 2007, hvorav de fleste intervjuer (700) ble foretatt i 2006. 870 personer i alderen 16-25 år med direkte eller indirekte bakgrunn fra Pakistan, Tyrkia eller Vietnam ble intervjuet (Gulløy 2008, Løwe 2008). Av disse er to av tre født i Norge, mens en av tre innvandret til Norge før de fylte 6 år. Det ble gjort noen enkle sammenligninger på utvalgte levekårsområder mellom disse to gruppene i analyse rapporten fra denne undersøkelsen (Løwe 2008). Begrunnelsen for å inkludere tidliginnvandrere var blant annet å styrke analysegrunnlaget, som ellers ville blitt knapt. Man forutsatte at de to gruppene var temmelig like. Dels ga inkluderingen av tidliginnvandrere mulighet for å gjøre sammenligninger mellom disse og norskfødte med innvandrerforeldre for å se hvor like de egentlig er, og på hvilke områder de er mest like – slik det gjøres i dette notatet. Man valgte å sette grensen ved en maksimumsalder på 6 år ved innvandring fordi man da ville få med innvandrerungdom som har hatt hele sin skolegang i Norge og dermed (antakelig) har blitt innlemmet i det norske systemet - på lik linje med norskfødte med innvandrerforeldre.

Det ble gjennomført intervju med rikelig med norskfødte unge med innvandrerforeldre, og tilstrekkelig mange unge som innvandret før skolealder, til at generaliserbare sammenligninger kan gjøres mellom disse gruppene. Dette gjelder vel og merke først og fremst dersom gruppene ikke splittes opp etter landbakgrunn (eller andre bakgrunnsvariable). De til dels store forskjellene mellom unge med bakgrunn fra de tre landene (se Løwe 2008) og den ulike andelen unge som innvandret før

skolealder (Tabell 2.1) taler imidlertid for at man i mange sammenhenger bør behandle de tre landene separat. Dessuten er det naturligvis nødvendig å skille mellom de tre landene dersom man vil undersøke om forskjellene mellom norskfødte og tidliginnvandrere varierer med landbakgrunn.

Tabell 2.1 Beregningsgrunnlag (antall intervjupersoner) og andel tidliginnvandrere i prosent.

	Antall norskfødte med innvandrerforeldre	Antall tidliginnvandrere	Andel tidliginnvandrere
Alle	627	243	24 %
Pakistan	187	44	13 %
Vietnam	232	130	36 %
Tyrkia	208	69	25 %

Kilde: SSB: Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn 2006/2007

Når vi skiller mellom unge med bakgrunn fra henholdsvis Pakistan, Tyrkia og Vietnam blir beregningsgrunnlaget knapt (Tabell 2.1) og resultatene mer usikre. Vi må derfor være forsiktige med å generalisere fra utvalget til alle dem utvalget skal representere. Dette gjelder særlig gruppen av pakistanske unge som innvandret før skolealder, som i utvalget bare teller 44 personer. Vi vil derfor ikke kommentere gruppen av unge med bakgrunn fra Pakistan i så stor grad som unge med bakgrunn fra Vietnam og Tyrkia.

Fordi analysegrunnlaget er knapt blir sjansen stor for at utvalget ikke er helt representativt, og dermed heller ikke fordelingene og sammenhengene som gjelder innen dette. Derfor signifikanstester vi alle sammenhengene, og benytter et forkastningsnivå på 5 prosent ($P=0,05$).¹ Dette betyr at vi godtar en sannsynlighet på inntil 5 prosent for at en forskjell mellom gruppene i utvalget ikke kan generaliseres.

Statistisk signifikans

Når vi sier at en sammenheng, det vil si forskjell, ikke er statistisk signifikant betyr dette med andre ord at det er over 5 prosent sjanse for at det egentlig ikke er noen forskjell (i befolkningen) mellom gruppene vi sammenligner. At en sammenheng er signifikant betyr ikke nødvendigvis at forskjellen mellom gruppene er like stor som i utvalget, eller har noen betydning, men at vi med rimelig grad av sikkerhet – her 95 prosent - kan konkludere med at det *er* en forskjell mellom gruppene. At en tilsynelatende sammenheng (i utvalget og i figurene) ikke er statistisk signifikant utelukker ikke at det er en reell sammenheng. Mangelen på statistisk signifikans kan rett og slett skyldes at analysegrunnlaget er for knapt (for få intervjupersoner). På den annen side er usikkerheten egentlig noe *større* enn signifikanstestene anslår da utvalget ikke er helt tilfeldig, bl.a. fordi frafallet er høyt og selektivt (Gulløy 2008). Dermed er det ikke sikkert at en sammenheng er generaliserbar selv om den ”godkjennes” som signifikant.

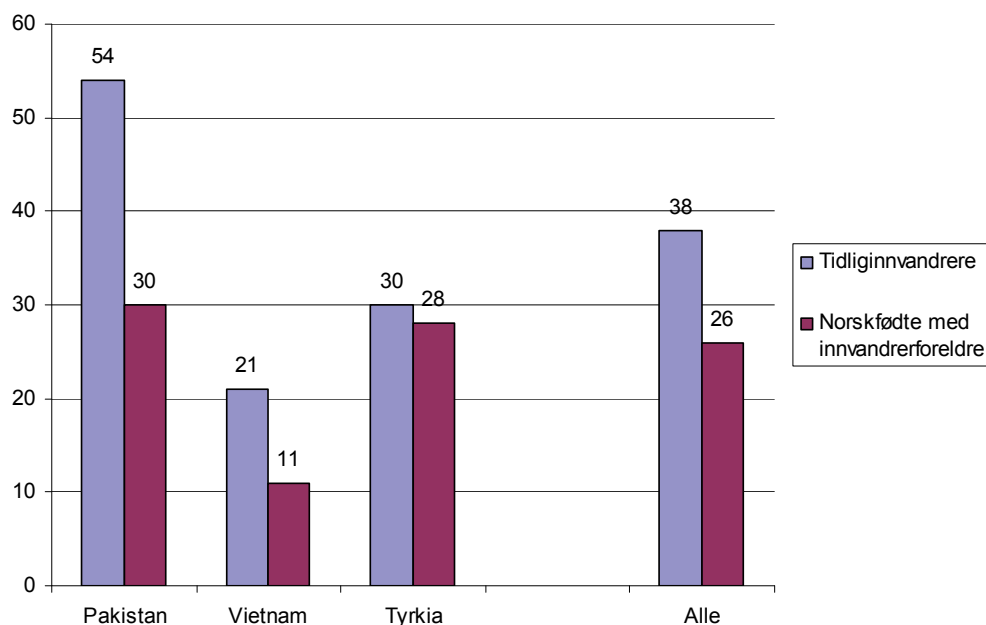
¹ Vanlig to-halet signifikanstesting av produkt-moment-korrelasjonen (Pearsons R). I de tilfeller hvor den avhengige variabelen er dikotom (dvs har to verdier, feks ja/nei) blir P-verdiene her de samme som ved Kjikvadrat.

2.2. Tidliginnvandrere har sjeldnere norske venner

Å ha venner er viktig for trivsel og selvfølelse. Om man har kontakt med - eller har gode venner blant - unge med norsk bakgrunn er spesielt relevant, da dette sier noe om hvor integrert man er i det norske samfunnet i vid forstand. De unge ble stilt følgende spørsmål: "Bortsett fra medlemmer av din egen familie, har du noen gode venner på stedet der du bor eller andre steder i Norge?" og "Er noen av dine gode venner norske? Med norsk mener vi her en person med norsk bakgrunn".

Syv av ti unge med innvandrerbakgrunn svarte at de har minst en god venn med norsk bakgrunn (71 prosent). Figur 2.1 viser at andelen er litt lavere blant tidliginnvandrere (62 prosent) enn blant norskfødte med innvandrerforeldre (74 prosent). Forskjellen er statistisk signifikant (i den forstand at beregninger basert på antall intervjuobjekter og forskjellen mellom disse viser at vi må forkaste en nullhypotese – om at det ikke er noen sammenheng i virkeligheten - mellom de to dikotome variablene innvandringsstatus og det å ha norsk venn).

Figur 2.1 Andel som ikke har god "norsk" venn blant unge med innvandrerbakgrunn i alderen 16-25 år. Prosent. 2006/2007

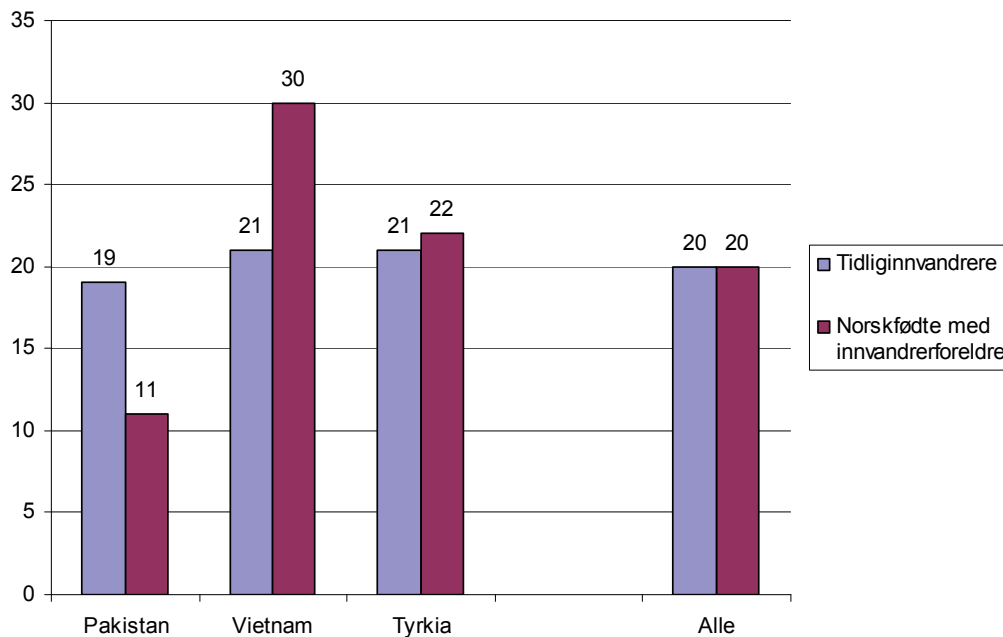
Kilde: SSB: Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn 2006/2007

Forskjellen mellom dem som er født i Norge og tidliginnvandrere varierer med landbakgrunn og synes å være klart størst blant unge med pakistansk bakgrunn (Figur 2.1). Blant de 44 tidliginnvandrene med pakistansk bakgrunn mangler godt og vel halvparten gode norske venner mot 30 prosent blant norskfødte med pakistanske foreldre. Forskjellen er signifikant. Blant unge med vietnamesisk bakgrunn er forskjellen mindre (79 mot 89 prosent) og så vidt ikke signifikant ($P=0,06$). Blant unge med tyrkisk bakgrunn er det ingen signifikant forskjell.

2.3. Tidliginnvandrere ikke mer ensomme enn norskfødte

Det er ingen forskjell mellom norskfødte og tidliginnvandrere i andelen som opplever ensomhet (Figur 2.2). I begge grupper oppgir i alt en av fem at de ofte eller av og til føler seg ensomme. Blant unge med pakistansk bakgrunn er andelen ensomme tilsynelatende høyest blant tidliginnvandrere og lavest blant norskfødte mens det er omvendt blant unge med vietnamesisk bakgrunn - norskfødte er noe oftere ensomme enn tidliginnvandrere. Sammenhengene er vel og merke ikke statistisk signifikante ($P=0,08$ og $0,13$).

Figur 2.2 Andel som ofte eller av og til føler seg ensom blant unge med innvandrerbakgrunn i alderen 16-25 år. Prosent. 2006/2007

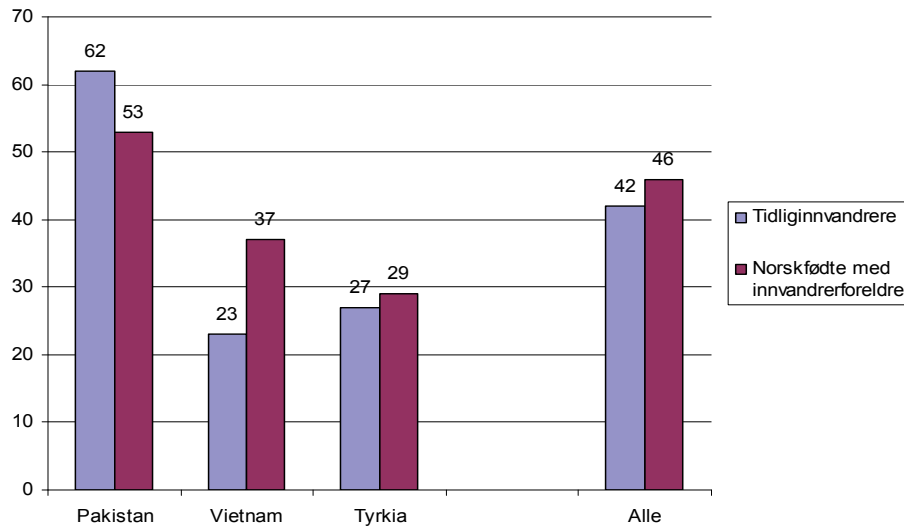
Kilde: SSB: Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn 2006/2007

2.4. Vietnamesiske tidliginnvandrere sjelden medlem i religiøs forening

Alt i alt svarer nær en av to unge med innvandrerbakgrunn bekreftende på et spørsmål om de er "medlem av en menighet eller religiøs forening". Unge med pakistansk bakgrunn er mye oftere medlemmer av en religiøs forening enn unge med vietnamesisk og tyrkisk bakgrunn (se Løwe 2008).

Det er ingen signifikant forskjell i andelen som er medlemmer av en menighet eller religiøs forening mellom norskfødte og tidliginnvandrere sett under ett; norskfødte er minst like ofte religiøst organisert som tidliginnvandrere (Figur 2.3). Blant unge med vietnamesisk bakgrunn er imidlertid andelen som er medlem i en religiøs forening klart lavest blant tidliginnvandrere (hvorav de aller fleste er buddhister), og høyest blant de norskfødte (hvorav en knapp majoritet er katolikker). Denne forskjellen er statistisk signifikant, men skyldes hovedsakelig at buddhister langt sjeldnere er organisert enn katolikker – uavhengig av om de er tidliginnvandrete eller norskfødte. Blant de pakistanskættede kan det se ut til at tidliginnvandrerne noe oftere er organisert enn norskfødte, men dette er ikke signifikant. Blant unge med tyrkisk bakgrunn er det ingen forskjell mellom tidliginnvandrere og norskfødte.

Figur 2.3 Andel som er medlem av menighet eller religiøs forening blant unge med innvandrerbakgrunn i alderen 16-25 år. Prosent. 2006/2007.

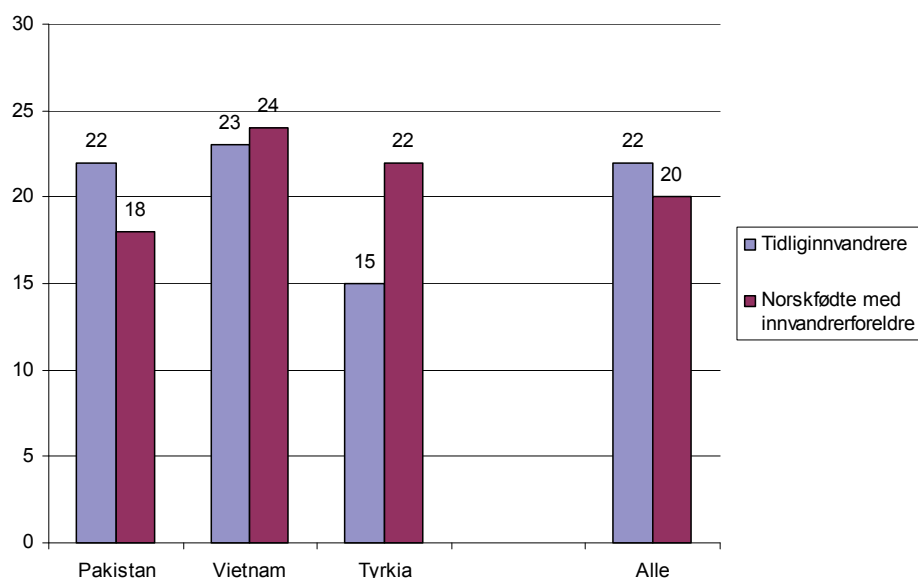
Kilde: SSB: Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn 2006/2007

2.5. Norskfødte ikke oftere organisert i idrett

Av alle unge med innvandrerbakgrunn svarer en av fem bekreftende på spørsmål om de er "medlem av idrettslag eller idrettsforening". Vi finner her ingen statistisk signifikant forskjell mellom utenlands- og norskfødte verken når landene sees under ett eller for enkeltland.

Figur 2.4 antyder at norskfødte med tyrkisk bakgrunn noe oftere er medlem i et idrettslag eller -forening enn unge innvandrere fra Tyrkia, men denne sammenhengen er langt fra statistisk signifikant ($P=0,36$).

Figur 2.4 Andel som er medlem av en idrettsforening blant unge med innvandrerbakgrunn. i alderen 16-25 år. Prosent. 2006/2007

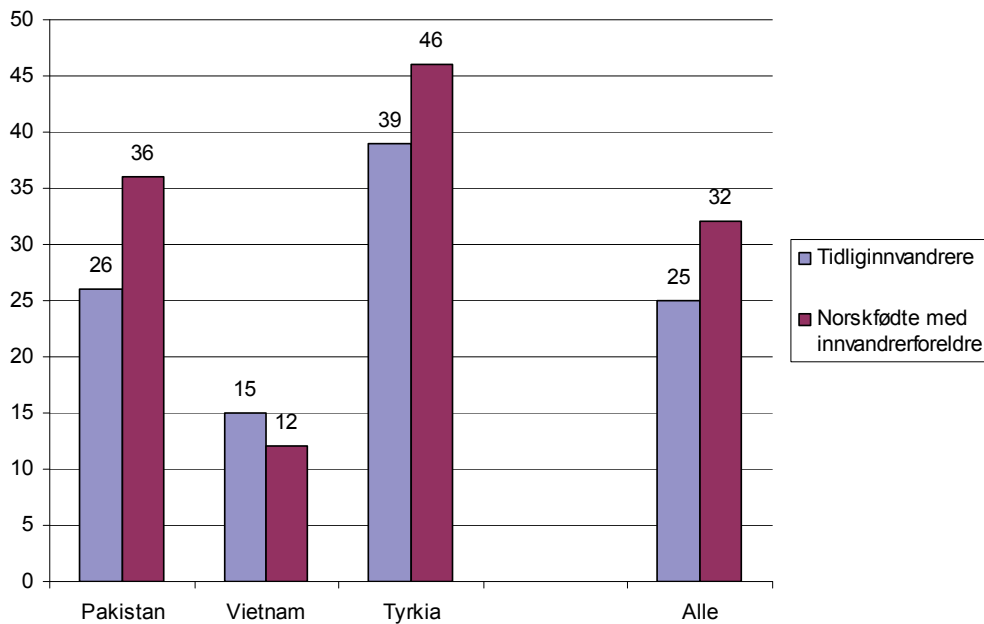

Kilde: SSB: Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn 2006/2007

2.6. Tidliginnvandrere ser ikke mer TV fra opprinnelseslandet enn norskfødte

Med dagens teknologi er det for mange innvandrergupper mulig å se TV fra hjemlandet. De unge ble i den forbindelse stilt følgende spørsmål: "Hvor ofte ser du tv, film eller dvd/video på dine foreldres morsmål?" Figur 2.5 viser at unge som innvandret som barn ikke ser mer på film eller TV på morsmål/foreldrenes morsmål enn norskfødte unge med innvandrerforeldre. Det kan snarere se ut som om det er omvendt - at norskfødte ser noe *mer* TV på morsmålet enn innvandrere (med unntak av dem med bakgrunn fra Vietnam) - men sammenhengen er ikke statistisk signifikant.

Figur 2.5 Andel som daglig ser film eller TV på morsmål/foreldrenes morsmål blant unge med innvandrerbakgrunn i alderen 16-25 år. Prosent. 2006/2007.

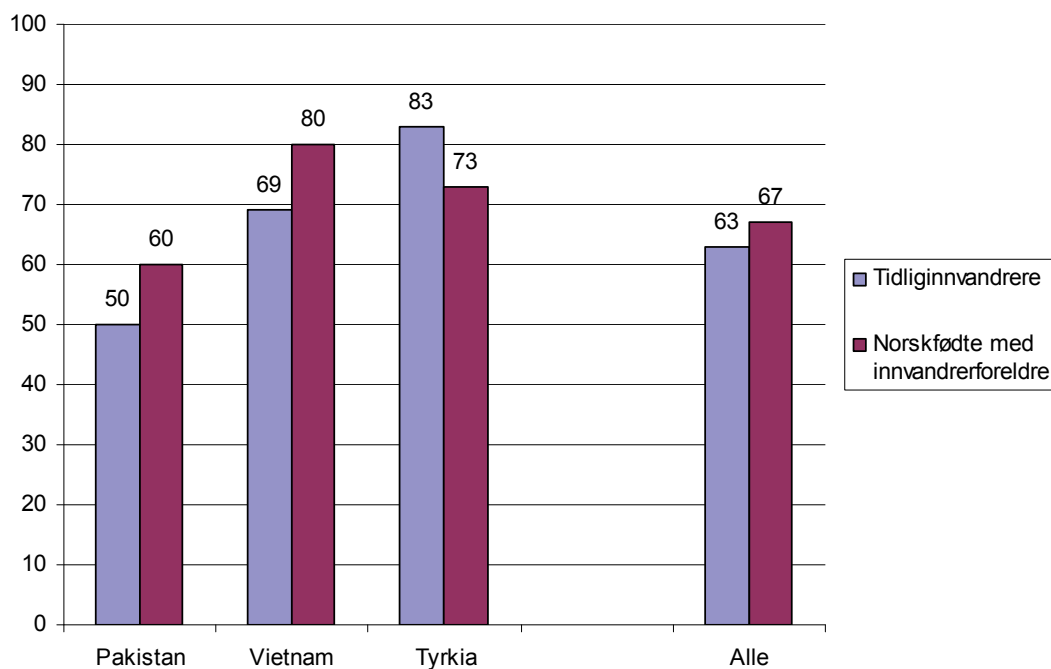
Kilde: SSB: Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn 2006/2007

2.7. Snakker omtrent like godt norsk

Man kunne kanskje forvente at norskfødte har noe bedre norskferdigheter enn tidliginnvandrere. Selv om barn kan lære seg nye språk svært raskt, har likevel norskfødte med innvandrerforeldre et lite forsprang på tidliginnvandrere. På den annen side vil foreldrenes norskkunnskaper være av stor betydning for barnas læring, og Levekårsundersøkelsen for unge med innvandrerbakgrunn 2006 viser at foreldrene til norskfødte *ikke* snakker bedre norsk enn foreldrene til tidliginnvandrere (Løwe 2008).

Basert på svarfordelingene på spørsmålet "Hvor godt snakker du norsk? Mener du at dine norskferdigheter er svært gode, gode, middels, dårlige eller svært dårlige" finner vi at det alt i alt ikke er noen signifikant forskjell mellom tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Figur 2.6 antyder imidlertid at norskfødte med bakgrunn fra Pakistan og Vietnam har et noe mer positivt syn på sine norskferdigheter enn tidliginnvandrere fra disse landene ($P=0,06$ og $0,07$), og at det motsatte kan være tilfelle blant unge med tyrkisk bakgrunn, men denne forskjellen er ikke signifikant ($P=0,25$). Ser vi på ferdigheter i foreldrenes morsmål finner vi heller ingen signifikante forskjeller etter innvandrerstatus.

Figur 2.6 Andel som mener de har svært gode ferdigheter i norsk blant unge med innvandrerbakgrunn i alderen 16-25 år. Prosent. 2006/2007.²

Kilde: SSB: Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn 2006

2.8. Kun tyrkiske tidliginnvandrere føler seg oftere forskjellsbehandlet

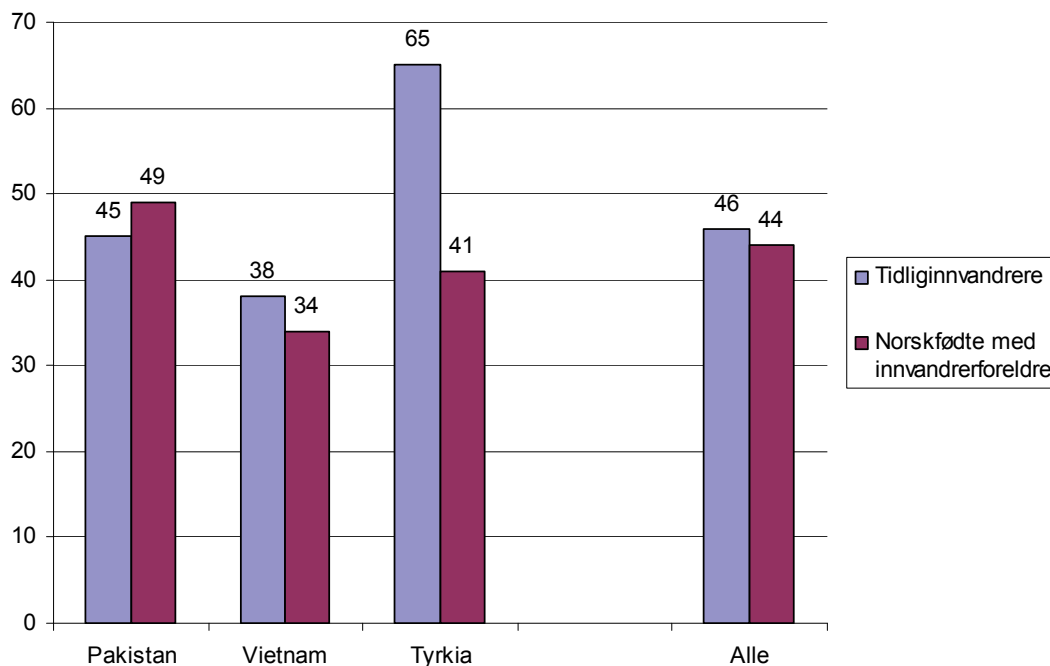
De intervjuede ble spurt om de har følt seg dårlig behandlet på boligmarkedet, på utesteder, i arbeidslivet, av kredittinstitusjoner, av politiet, i skolesammenheng og lignende på grunn av sin innvandrerbakgrunn (fullstendige spørsmålsformuleringer er gjengitt i boks). Det kan være verdt å merke seg at ingen av spørsmålene eksplisitt inneholder ordet "diskriminering". Det er heller ikke gjort forsøk på å avdekke hvorvidt intervjudeltagerne faktisk er blitt forskjellsbehandlet. Vi legger her intervjudeltagernes egne tolkninger til grunn.

Knappt halvparten av de vi intervjuet mener at de på grunn av sin innvandrerbakgrunn har blitt dårlig behandlet på minst ett av de nevnte samfunnsområdene. Dersom vi ikke skiller mellom de tre landene viser Figur 2.7 at det ikke er noen forskjeller mellom tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre.

Skiller vi mellom landene ser vi imidlertid at blant unge med tyrkisk bakgrunn rapporterer tidliginnvandrere langt oftere at de har blitt utsatt for forskjellsbehandling enn hva tilfellet er blant norskfødte. Forskjellen er statistisk signifikant ($P=0,01$).

² De som ikke har svart på dette spørsmålet grupperes sammen med dem som ikke har svært gode norskerferdigheter.

Figur 2.7 Andel som mener de har eller kan ha blitt forskjellsbehandlet på grunn av sin bakgrunn blant unge med innvandrerbakgrunn i alderen 16-25 år. Prosent. 2006/2007.

Kilde: SSB: Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn 2006/2007

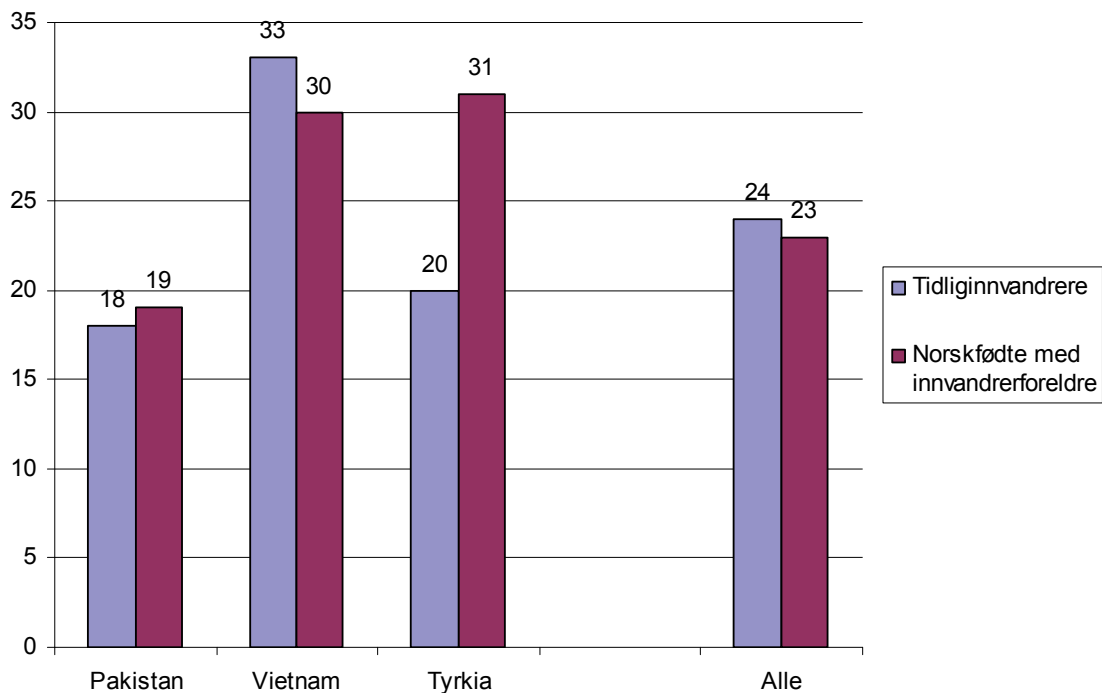
Spørsmål som ble stilt om forskjellsbehandling:

- Har du i løpet av det siste året på grunn av din utenlandske bakgrunn blitt nektet adgang til en restaurant, pub, nattklubb eller et annet utested?
- Har du de siste 12 månedene opplevd å bli trakassert eller dårlig behandlet av politi eller andre myndighetspersoner i tilknytning til gatepatruljering, identitetskontroll eller lignende?
- Har du noen gang i løpet av de siste fem årene blitt dårlig behandlet i skolen eller på noen annen utdanningsinstitusjon i Norge på grunn av din utenlandske bakgrunn?
- Har du i løpet av de siste 12 månedene noen gang blitt utsatt for forulemping eller trakassering i ditt arbeid på grunn av din utenlandske bakgrunn?
- Har du i løpet av de siste fem årene på grunn av din utenlandske bakgrunn ikke fått et arbeid som du har søkt og var kvalifisert for?
- Har du i løpet av det siste året på grunn av din utenlandske bakgrunn blitt dårlig behandlet eller fått dårlig service ved arbeidsformidlingen?
- Har du i løpet av det siste året på grunn av din utenlandske bakgrunn blitt nektet å leie eller kjøpe noe på kreditt eller med betalingsutsettelse, for eksempel bil, dvd-spiller eller lignende, eller blitt nektet å låne penger i en bank?
- Mener du at du har fått dårligere, samme eller bedre behandling mhp. offentlige helsetjenester enn en med norsk bakgrunn ville ha fått?

2.9. Føler samme samhørighet med Norge

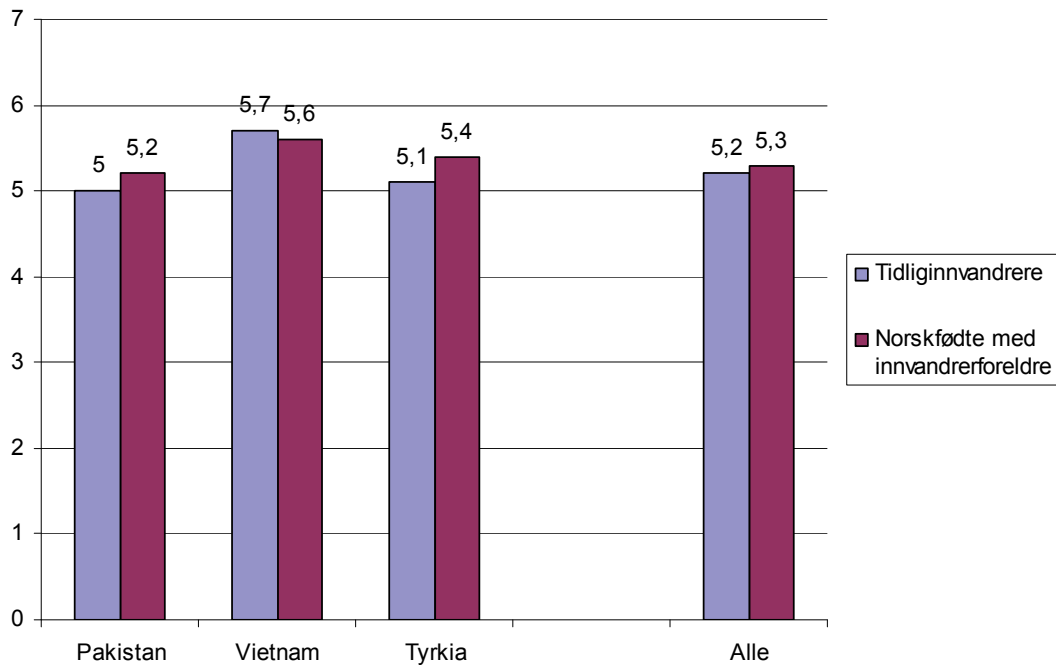
I hvilken grad føler tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre samhørighet med Norge? Etter en innledende påstand om at "Folk som bor i Norge kan i varierende grad føle samhørighet med Norge som land" ble intervjudeltagerne stilt følgende spørsmål: "I hvilken grad føler du samhørighet med Norge som land?" Svaret skulle gis langs en 7-punkts nummerert skala der det (kun) ble presisert at ytterpunktene 1 og 7 tilsvarer "ingen samhørighet" og "stor samhørighet". Figur 2.8 viser andelen som svarer stor samhørighet mens Figur 2.9 viser gjennomsnittlig samhørighetsfølelse (1-7), begge betinget av innvandringsstatus og bakgrunnsland.

Figur 2.8 Andel som føler "stor samhørighet" med Norge blant unge med innvandrerbakgrunn i alderen 16-25 år. Prosent. 2006/2007

Kilde: SSB: Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn 2006/2007

Figur 2.9 Samhørighetsfølelse med Norge, blant dem som er født i Norge eller er tidliginnvandrere i alderen 16-25 år. Gjennomsnitt (på skala 1-7).

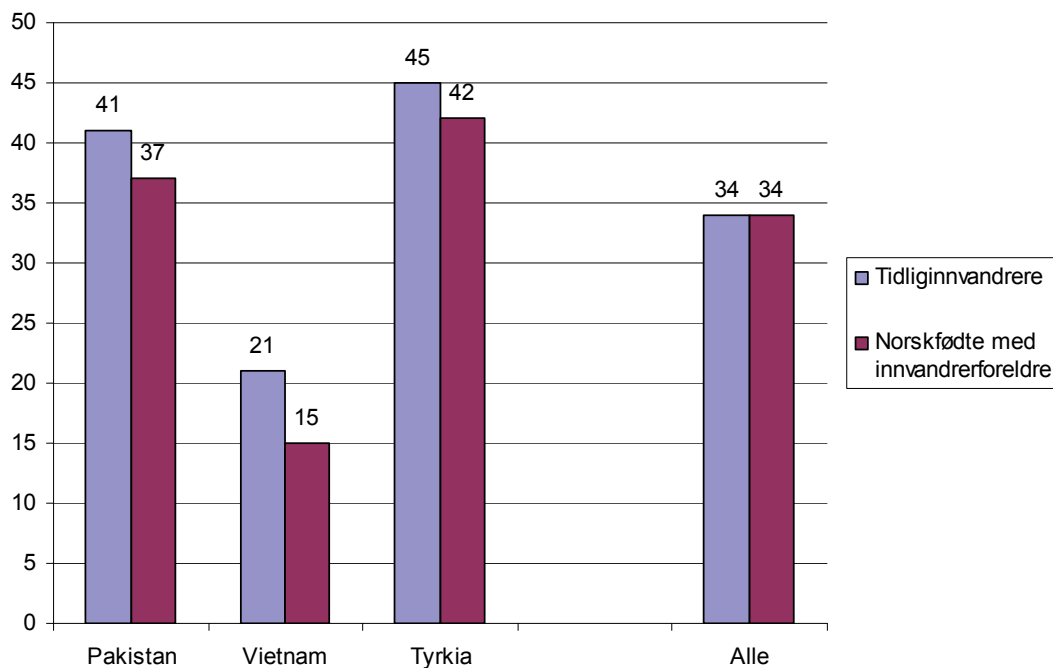
Kilde: SSB: Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn 2006

Alt i alt er det ingen forskjell i følelse av norsk-samhørighet mellom tidliginnvandrere og dem som er født i Norge. Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn gir dermed ikke støtte til en antakelse om at norskfødte med innvandrerforeldre føler større samhørighet med Norge enn tidliginnvandrere. Blant de med tyrkisk bakgrunn antyder levekårsundersøkelsen at det er forskjell mellom de to gruppene, i alle fall når vi (kun) ser på andelen som sier de føler stor samhørighet (Figur 2.8). Sammenhengen er vel og merke ikke statistisk signifikant ($P=0,29$).

2.10. Like mange vil bli i Norge på sikt

Intervjudeltagerne ble spurt om de tror de noen gang kommer til å flytte tilbake til sitt eller foreldrenes opprinnelsesland for å bo der fast ("Tror du at du noen gang kommer til å flytte tilbake til ditt eller dine foreldres opprinnelsesland for å bo der fast?"). 66 prosent av alle unge med innvandrerbakgrunn svarer at de ikke tror de noen gang kommer til å flytte til opprinnelseslandet. 15 prosent svarer at de tror de kommer til å flytte, hvorav de fleste ser for seg at dette vil skje når de blir gamle. Resten, 19 prosent, gir uttrykk for at de er usikre (Løwe 2008). En av tre unge med innvandrerbakgrunn utelukker dermed ikke flytting til opprinnelseslandet. Figur 2.10 viser at det heller ikke her er noen signifikant forskjell mellom norskfødte og tidliginnvandrere, verken for utvalget sett under ett eller for noen av de tre av landene.

Figur 2.10 Andel som tror de noen gang kommer til å flytte til sine foreldres opprinnelsesland for å bo der fast (inkludert "vet ikke") blant unge med innvandrerbakgrunn i alderen 16-25 år. Prosent.

Kilde: SSB: Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn 2006

3. Deltakelse i utdanning og arbeidsliv

– analyser av registerdata

Bjørn Mathisen og Kristin Henriksen

I dette kapitlet ser vi på unge innvandreres deltakelse i utdanning og arbeidsliv gjennom registerbaserte datakilder. Vi sammenligner andelen som er sysselsatt eller under utdanning, her også kalt "deltakelse", blant personer 16-25 år med landbakgrunn Tyrkia, Pakistan og Vietnam. Dette er de samme tre gruppene som er med i Levekårsundersøkelsen for unge med innvandrerbakgrunn, og som ble omtalt i kapittel 3. Disse er gruppert etter "innvandrerstatus" på følgende måte:

1. Norskfødte med innvandrerforeldre
2. Alle innvandrere uansett innvandringsalder (inkludert tidliginnvandrere)
3. Tidliginnvandrere

Sammenlignet med hvordan vi vanligvis presenterer statistikk om utdanning og sysselsetting i SSB, er det gruppa av tidliginnvandrere som er ny. Dersom vi hadde sammenlignet med innvandrere som kom til Norge etter førskolealder, og ikke med innvandrere uansett innvandringsalder, ville forskjellene mellom tidliginnvandrere og "seninnvandrere" blitt større.

Sysselsettingsdata

Opplysninger om status på arbeidsmarkedet i november 2007 baserer seg på samme kilder som SSBs registerbaserte sysselsettingsstatistikk. Data for den registerbaserte sysselsettingsstatistikken bygger på flere ulike registre. De viktigste er NAVs arbeidstakerregister, lønns- og trekkoppgaveregisteret og selvangivelsesregisteret administrert av Skattedirektoratet, registeret over vernepliktige og sivilarbeidere fra henholdsvis Vernepliktsverket og Siviltjenesteadministrasjonen, og Enhetsregisteret/Bedrifts- og foretaksregisteret.

Arbeidstakerregisteret er hovedkilden til data om lønnsstakere, men lønns- og trekkoppgaveregisteret utgjør et viktig supplement ved at det fanger opp lønnsstakerforhold som ikke er meldepliktige til arbeidstakerregisteret. Begge registre har arbeidsforhold (jobber) som enhet. Selvangivelsesregisteret er hovedkilden til opplysninger om selvstendig næringsdrivende. Enhetsregisteret og Bedrifts- og foretaksregisteret gir opplysninger om bedriftene (arbeidsstedene).

I tillegg nyttes supplerende data fra en rekke andre kilder: ARENA-registeret som gir data om arbeidsledige og personer på arbeidsmarkedstiltak, registre over ansatte i stat i kommune, lønnsstatistikk for ansatte i privat sektor, sykefraværsregisteret mv. Avgrensingen av sysselsatte er altså basert på en rekke ulike kilder, og det er bygget opp et system i SSB for en samlet utnyttning av disse. Systemene omfatter moduler for konsistensbehandling mellom ulike datakilder, valg av viktigste arbeidsforhold og klassifisering som sysselsatt.

Tabell 3.1 viser at sammensetningen etter innvandrerstatus varierer mellom de tre landgruppene. Andelen norskfødte med innvandrerforeldre er størst blant dem med bakgrunn fra Pakistan, deretter kommer Vietnam, så Tyrkia et godt stykke etter. Motsatt er andelen tidliginnvandrere størst blant dem med bakgrunn fra Vietnam, med Pakistan og Tyrkia et godt stykke etter.

Tabell 3.1 Personer 16-25 år etter kategori og landbakgrunn. 1.1.2008.

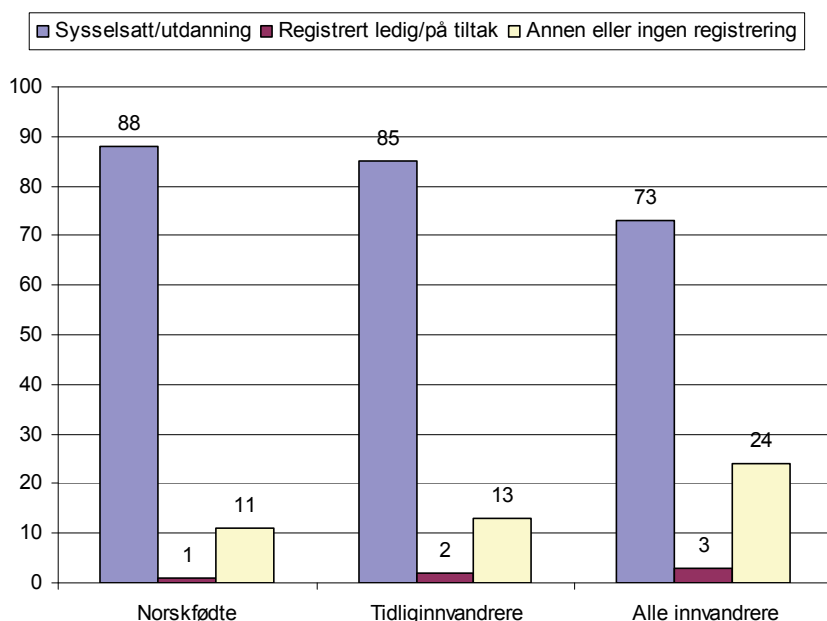
	Totalt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
Norskfødte med innvandrerforeldre	6714	1174	3954	1586
Innvandrere	5120	1506	2174	1440
Herav: tidliginnvandrere	1761	311	840	610

Kilde: Statistisk sentralbyrå, befolkningsstatistikk

3.1. Liten forskjell på norskfødte og tidliginnvandrere

88 prosent av 16-25-åringene fra de tre landene, som ble født i Norge av innvandrerforeldre, var i arbeid eller utdanning november 2007, litt flere enn tidliginnvandrerne (85 prosent), og langt flere enn alle innvandrere fra de tre landene (73 prosent). Tidliginnvandrerne er altså mer lik de norskfødte enn alle innvandrerne sett under ett (Figur 3.1).

Figur 3.1 Personer 16-25 år med landbakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam etter grad av arbeidsmarkedstilpasning. Prosent. November 2007

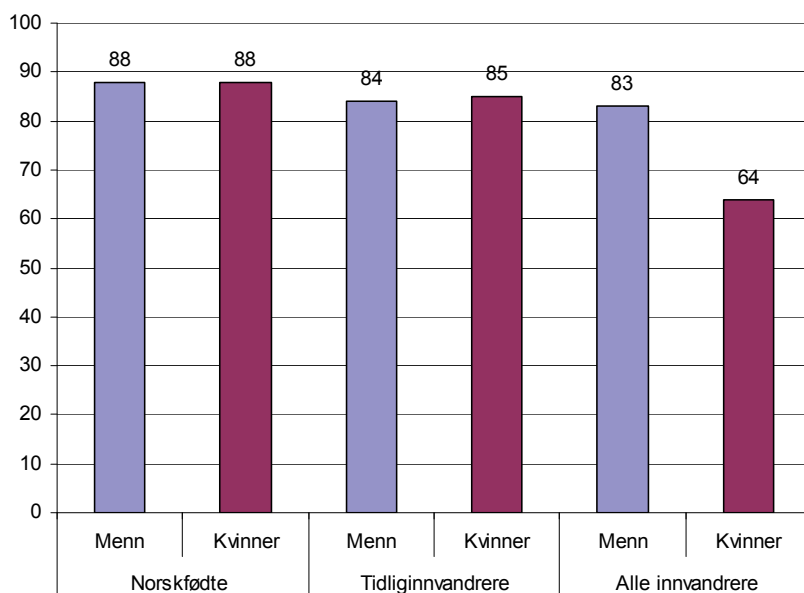
Kilde: Statistisk sentralbyrå, registerbasert arbeidsmarkedsstatistikk

Som vi så over er det betydelig forskjell i graden av sysselsetting mellom tidliginnvandrere og innvandrere i alt. Når vi ser på kvinner og menn for seg, får vi ytterligere innblikk i hva som ligger bak forskjellene. For norskfødte og tidliginnvandrere var det faktisk ingen kjønnsforskjell i andelen som er sysselsatt eller i utdanning (Figur 3.2 og Tabell 3.2).

Forskjell mellom kjønnene ser vi først om vi ser på alle innvandrere. Da er forskjellen til gjengjeld betydelig. 83 prosent av mennene og kun 64 prosent av kvinnene i alderen 16-25 år var sysselsatt eller under utdanning. Menn i denne gruppen har altså kun marginalt lavere grad av deltakelse enn tidliginnvandrere, mens det for kvinner er stor forskjell mellom innvandrere og tidliginnvandrere. Dette har delvis sammenheng med sivilstand og familiesituasjon. Mange av de eldste i denne gruppa har kommet til Norge gjennom familieinnvandring – enten for å etablere familie eller for å gjenforenes med en partner som allerede har innvandret, og dette gjelder særlig kvinnene. Mange av disse har kort botid, og det er vanlig å få barn kort tid etter at de har kommet til Norge. Andre analyser viser at det er langt mindre vanlig blant innvandrerkvinner å være i jobb når man er gift med barn, enn det er for

kvinner i hele befolkningen og til dels etterkommerne. Dette gjelder i særlig grad kvinnene med kort botid i Norge, der mange er familieinnvandrere. Kvinnelige norskfødte med innvandrerforeldre over 25 år ligner mer på kvinner i majoritetsbefolkningen hva gjelder deltakelse i arbeidslivet etter at de har blitt mødre, men også de har lavere yrkesdeltaking enn gjennomsnittet i Norge (Olsen 2008).

Figur 3.2 Andel som er sysselsatt og/eller under utdanning blant personer 16-25 år med landbakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. Prosent. November 2007

Kilde: Statistisk sentralbyrå, registerbasert arbeidsmarkedsstatistikk

Tabell 3.2 Personer 16-25 år med landbakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam etter arbeidsmarkedstilpasning. Absolutte tall og prosent. November 2007

	Norskfødte med innvandrerforeldre		Tidliginnvandrere		Alle innvandrere	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Totalt	3444	3270	927	834	2373	2747
<i>Prosent</i>						
Totalt	100	100	100	100	100	100
Sysselsatt/utdanning	88	88	84	85	83	64
Registrert ledig/på tiltak	1	1	3	2	3	4
Annen eller ingen registrering	11	11	13	13	14	32

Kilde: Statistisk sentralbyrå, registerbasert arbeidsmarkedsstatistikk

3.2. Landbakgrunn – Vietnamesere gjør det bra

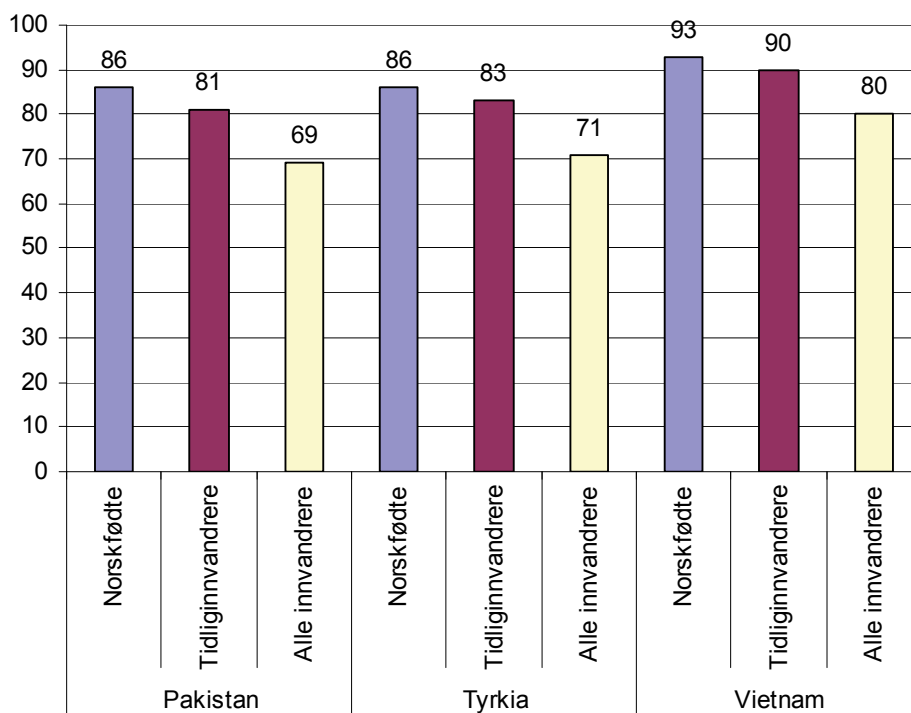
For alle de tre landbakgrunnene ser vi det samme mønsteret; Norskfødte med innvandrerforeldre har den høyeste graden av deltakelse, tett fulgt av tidliginnvandrere, mens innvandrere uansett innvandringsalder kommer et godt stykke bak (Tabell 3.3 og Figur 3.3). Vietnam skiller seg ut med høy andel som er sysselsatt eller under utdanning i forhold til Pakistan og Tyrkia. For de norskfødte med foreldre fra Vietnam er hele 93 prosent sysselsatt eller under utdanning.

Tabell 3.3 Arbeidsmarkedstilpasning blant personer 16-25 år med landbakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. Absolutte tall og prosent. November 2007

	Norskfødte med innvandrerforeldre			Tidliginnvandrere			Alle innvandrere		
	Pakistan	Tyrkia	Vietnam	Pakistan	Tyrkia	Vietnam	Pakistan	Tyrkia	Vietnam
Totalt	3954	1174	1586	840	311	610	2174	1506	1440
<i>Prosent</i>									
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Sysselsatt/utdanning	86	86	93	81	83	90	69	71	80
Registrert ledig/på tiltak	1	2	1	2	4	2	3	5	3
Annen eller ingen registrering	12	12	6	16	13	9	28	24	17

Kilde: Statistisk sentralbyrå, registerbasert arbeidsmarkedstatistikk

Figur 3.3 Andel som er sysselsatt eller under utdanning blant personer 16-25 år. November 2007

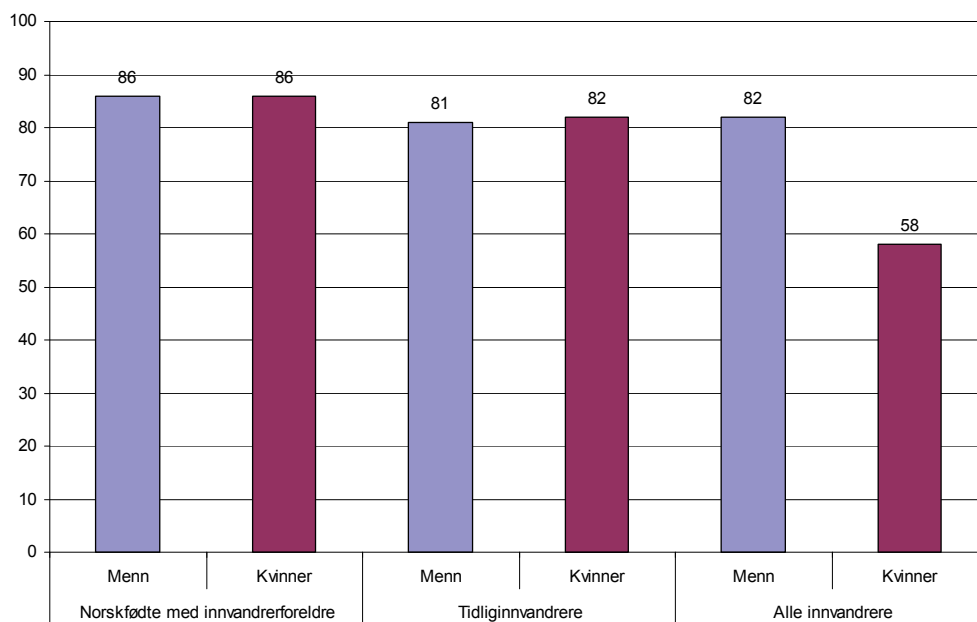
Kilde: Statistisk sentralbyrå, registerbasert arbeidsmarkedstatistikk

3.2.1. Pakistan – stor kjønnsforskjell blant innvandrerne

For å gi et enda mer nyansert bilde kan vi se både på landbakgrunn og kjønnsdimensjonen samtidig.

Verken blant norskfødte eller tidliginnvandrere med pakistansk bakgrunn var det noen kjønnsforskjell hva gjelder andelen som er sysselsatt eller under utdanning. Den store kjønnsforskjellen finner vi blant innvandrere fra Pakistan (uavhengig av innvandringsalder), hvor 82 prosent for mennene var i arbeid eller utdanning mot 58 prosent for kvinnene (Figur 3.4 og Tabell 3.4).

Figur 3.4 Andel sysselsatt og/eller under utdanning blant personer 16-25 år med landbakgrunn fra Pakistan. November 2007

Kilde: Statistisk sentralbyrå, registerbasert arbeidsmarkedsstatistikk

Tabell 3.4 Arbeidsmarkedstilpasning blant personer 16-25 år med landbakgrunn fra Pakistan. Absolutte tall og prosent. November 2007

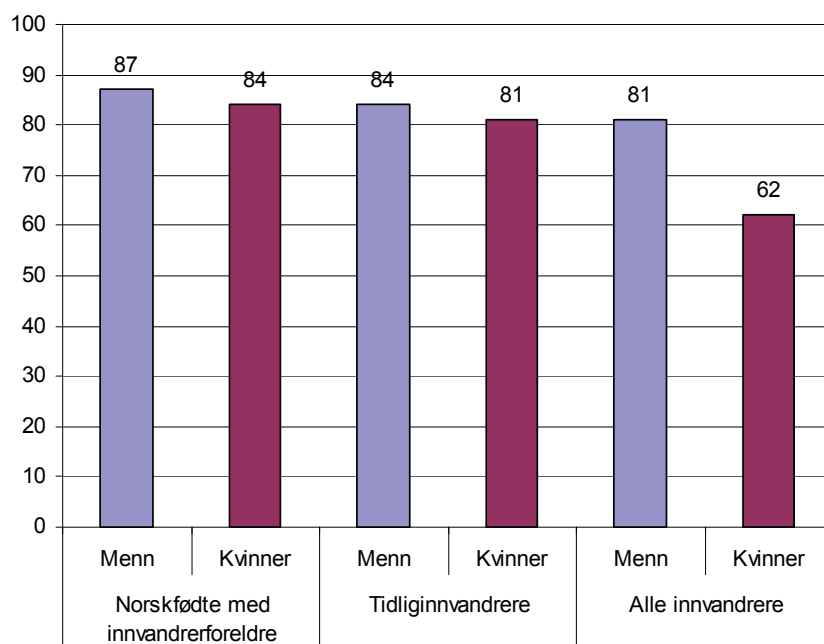
	Norskfødte med innvandrerforeldre		Tidliginnvandrere		Alle innvandrere	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Totalt	2024	1930	442	398	980	1194
<i>Prosent</i>						
Totalt	100	100	100	100	100	100
Sysselsatt/utdanning	86	86	81	82	82	58
Registrert ledig/på tiltak	1	2	3	2	3	3
Annen eller ingen registrering	13	12	16	17	15	39

Kilde: Statistisk sentralbyrå, registerbasert arbeidsmarkedsstatistikk

3.2.2. Tyrkia – en liten kjønnsforskjell også blant norskfødte og tidliginnvandrere

For de med bakgrunn fra Tyrkia er det en viss kjønnsforskjell i menns favør også for de norskfødte (87 mot 84 prosent) og tidliginnvandrerne (84 mot 81 prosent). Men også her er det stor avstand til unge innvandrere uavhengig av innvandringsalder, særlig for kvinnene, hvor bare 62 prosent var sysselsatt eller under utdanning. Som for Pakistan har altså det å ha innvandret før skolealder mye større betydning for om man er sysselsatt/under utdanning for kvinner enn for menn (Tabell 3.5 og Figur 3.5).

Figur 3.5 Andel sysselsatt og/eller under utdanning blant personer 16-25 år med landbakgrunn fra Tyrkia. November 2007

Kilde: Statistisk sentralbyrå, registerbasert arbeidsmarkedsstatistikk

Tabell 3.5 Arbeidsmarkedstilpasning blant personer 16-25 år med landbakgrunn fra Tyrkia. Absolutte tall og prosent. November 2007

	Norskfødte med innvanderforeldre		Tidliginnvandrere		Alle innvandrere	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Totalt	600	574	160	151	758	748
<i>Prosent</i>						
Totalt	100	100	100	100	100	100
Sysselsatt/utdanning	87	84	84	81	81	62
Registrert ledig/på tiltak	3	1	4	3	3	7
Annen eller ingen registrering	10	14	11	15	16	31

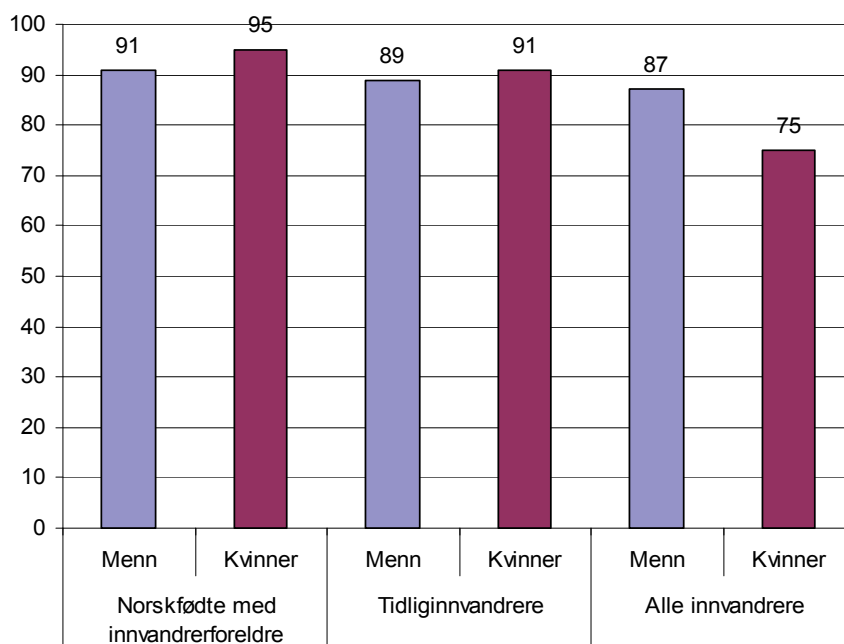
Kilde: Statistisk sentralbyrå, registerbasert arbeidsmarkedsstatistikk

3.2.3. Vietnam – høy deltakelse blant kvinnene

De som har bakgrunn fra Vietnam er i større grad sysselsatt/under utdanning enn de andre to gruppene. Men også her er det en betydelig forskjell i kvinners disfavør om vi ser på alle innvandrere uansett innvandringsalder.

Blant de norskfødte var 91 prosent av mennene og hele 95 prosent av kvinnene sysselsatt eller under utdanning. For tidliginnvandrerne var tallene henholdsvis 89 og 91 prosent, også her høyere for kvinner. Blant alle vietnamesiske innvandrere i alderen 16-25 år var 87 prosent av mennene og 75 prosent av kvinnene sysselsatt eller under utdanning (Figur 3.6 og Tabell 3.6). Kjønnforskjellen blant innvandrere fra Vietnam er mindre enn blant innvandrere fra Tyrkia og Pakistan. Dette kan i noen grad henge sammen med at kvinnene fra Vietnam som i 2007 var i alderen 16-25 år i noe større grad enn de fra Pakistan og Tyrkia kom til Norge som barn, og noe mindre grad som unge voksne familiegjenforente.

Figur 3.6 Andel sysselsatt og/eller under utdanning blant personer 16-25 år med landbakgrunn fra Vietnam. November 2007

Kilde: Statistisk sentralbyrå, registerbasert arbeidsmarkedsstatistikk

**Tabell 3.6 Arbeidsmarkedstilpasning blant personer 16-25 år med landbakgrunn fra Vietnam.
Absolutte tall og prosent. November 2007**

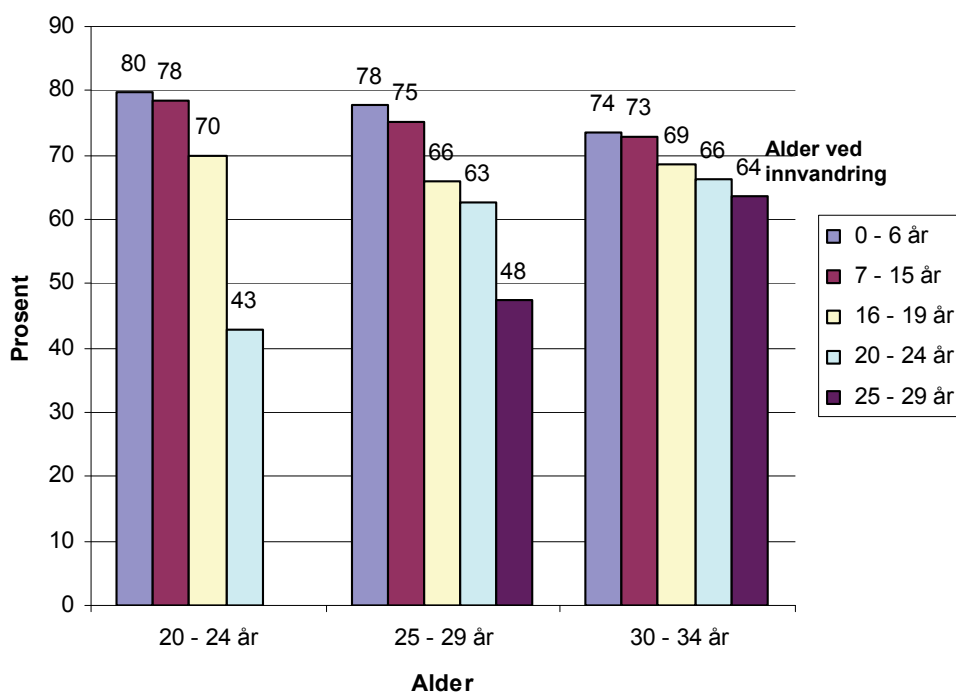
	Norskfødte med innvandrerforeldre		Tidliginnvandrere		Alle innvandrere	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Totalt	820	766	325	285	635	805
<i>Prosent</i>						
Totalt	100	100	100	100	100	100
Sysselsatt/utdanning	91	95	89	91	87	75
Registrert ledig/på tiltak	1	1	2	2	2	3
Annen eller ingen registrering	8	4	10	8	11	22

Kilde: Statistisk sentralbyrå, registerbasert arbeidsmarkedsstatistikk

3.3. Årlig publikasjon om innvandreringdom og norskfødte i arbeid og utdanning

SSB publiserte i 2008 en rapport om hvordan det går med norskfødte med innvandrerforeldre og unge innvandrere når det gjelder andelen i utdanning og arbeid (Olsen 2008). Denne rapporten skal publiseres årlig. Her tar Olsen blant annet utgangspunkt i alder ved innvandringstidspunktet, og ser på aktivitetsnivået blant ”ikke-vestlige førstegenerasjonsinnvandrere”. Olsen ser på flere kategorier av innvandringsalder og alder enn vi gjør i dette notatet, men ser ikke spesielt på dem med bakgrunn fra Vietnam, Pakistan og Tyrkia.

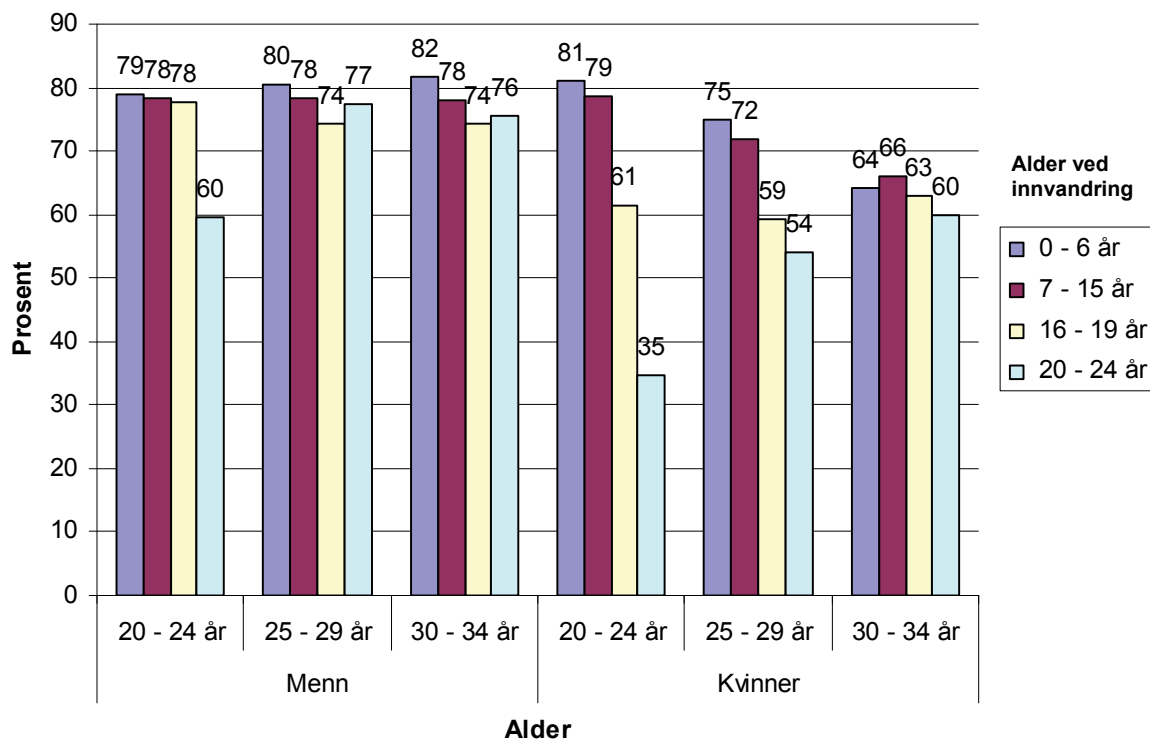
Figur 3.7 Andel som er i arbeid og/eller utdanning blant ikke-vestlige innvandrere etter alder ved innvandring og alder. 4. kvartal 2006.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, arbeidsmarkedsstatistikk

Også Olsen finner at alderen innvandrerne hadde ved innvandringen til Norge betyr svært mye for andelen som er i arbeid eller under utdanning (aktivitetsnivået). Om innvandrerne har kommet i førskolealder, er andelen aktive om lag på samme nivå som for norskfødte med innvandrerforeldre. Figur 3.7 viser at de som innvandret i alderen 0-6 år, har noe høyere andeler som er i jobb og/eller utdanning enn de som innvandret ved en høyere alder, men det er liten forskjell mellom dem som kom i førskolealder og dem som kom i skolealder (7-15 år). Med andre ord er det ikke gitt at det er hvorvidt man kommer før eller etter skolealder som teller mest for innvandrernes aktivitet i arbeidslivet eller på utdanningsarenaen – kanskje teller det mer hvorvidt man har gått på skole i Norge i det hele tatt? Uansett er det klart at unge innvandrere med kort botid i Norge bidrar til den lave andelen aktive blant innvandrere. Og i enda sterkere grad enn for unge norskfødte med innvandrerforeldre, er det en lavere andel kvinner i utdanning eller arbeid som særlig bidrar til dette (Figur 3.8).

Figur 3.8 Andel som er i arbeid og/eller utdanning blant ikke-vestlige innvandrere etter alder ved innvandring, kjønn og alder. 4. kvartal 2006.

Kilde: Statistisk sentralbyrå, arbeidsmarkedsstatistikk

4. Konklusjon – mer like enn ulike

Kristin Henriksen

I vanlig statistikk og analyser skiller SSB mellom innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre – de havner i to ulike kategorier. Innvandrere som kommer i førskolealderen, de vi her kaller tidliginnvandrere, havner i samme kategori som innvandrere som kom som voksne. Tidliginnvandrere har imidlertid, i likhet med norskfødte med innvandrerforeldre, hatt store deler av sin oppvekst og skolegang i Norge. Kanskje er det mer naturlig å gruppere tidliginnvandrere sammen med norskfødte heller enn med andre innvandrere i våre statistikker? Dette spørsmålet har vi vurdert i dette notatet gjennom å se på hvor like eller ulike de to gruppene er på en rekke levekårsområder.

Vi har i notatet sett på tidliginnvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og (i kapittel 4) alle innvandrere i alderen 16-25 år med bakgrunn fra Pakistan, Vietnam og Tyrkia. Tendensene er tydelige: På sentrale levekårsområder er det små forskjeller mellom tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, både om vi ser på registerdata og om vi ser på data fra levekårsundersøkelsen. For eksempel har de to gruppene omtrent den samme graden av integrering på arbeidsmarkedet. Vi kan se noen sporadiske forskjeller i dataene fra levekårsundersøkelsen, men dette gir neppe grunnlag for å si at det er av stor betydning.

Gjennom registerdata ser vi dessuten at for de i alderen 16-25 år, ligner tidliginnvandrere mer på norskfødte med innvandrerforeldre, enn på hele gruppa av innvandrere uansett innvandringsalder. I innvandrergruppa er det særlig kvinnene som i liten grad er sysselsatt eller under utdanning. Dette skyldes delvis deres sivilstand og familiesituasjon. Mange av de eldste i denne gruppa har kommet gjennom familieinnvandring – enten for å etablere familie eller for å gjenforenes med en partner som allerede har innvandret. Mange av disse har kort botid, og mange får barn kort tid etter at de har kommet til Norge.

Bjørn Olsen har også sett på ulike innvandringsaldrer når han analyserer aktivitetsnivået blant innvandrere (Olsen 2008). Også han finner at alderen innvandrerne hadde ved innvandringen til Norge betyr svært mye for andelen som er i arbeid eller under utdanning. Har de hatt hele eller deler av skolegangen i Norge, er andelen aktive om lag på samme nivå som for norskfødte med innvandrerforeldre. Unge innvandrere med kort botid i Norge bidrar til den lave andelen aktive blant innvandrere generelt. Og i enda sterkere grad enn for unge norskfødte med innvandrerforeldre, er det en lavere andel kvinner i utdanning eller arbeid som særlig bidrar til dette.

Vi mener det kan være verdifullt å i større grad følge Olsens eksempel og skille mellom ulike innvandringsaldrer i integreringsanalyser. Tidliginnvandrere trekker opp snittet for hele gruppen av innvandrere på ulike levekårsområder, noe som gjør at integreringen vil kunne fremstå som mer vellykket enn den egentlig er, og foreldregenerasjonens levekårsproblemer kan bli mindre tydelig.

Hvilke intervaller av innvandringsalder som er relevante, må utforskes nærmere gjennom registerdataene. Kanskje er det ikke mest relevant å se på de som er i alderen 0-5 år? Tall fra Olsen 2008 viser at også de som innvandret i alderen 7-15 år har betydelig høyere aktivitet i utdanning/arbeid enn de som innvandret når de var eldre. Men hvor skal skillet gå, og hvor mange grupper skal vi dele inn i? Og hvilken alder er den ”kritiske” innvandringsalderen? Som vi her har argumentert for, har trolig det om man har skolegangen fra Norge eller opprinnelseslandet, stor betydning. Likevel kan vi ikke ut fra de enkle analysene som er gjort i dette notatet stadfeste at det er skolegangen (eller rett og slett botid) som er avgjørende her. Videre analyser kan imidlertid eventuelt se nærmere på dette, og på spørsmålet om det *er* en gitt grense for hvor unge innvandrerne må være når de kommer til Norge uten at norskfødte av innvandrerforeldre får et ”forsprang”.

Det kan også være interessant å se på registerdata for flere aldersgrupper enn dem mellom 16-25 år, for eksempel de som er blitt rundt 40 år. Slik kan vi avdekke flere viktige nyanser i graden av integrering. Spesielt gjelder det data for pakistanske tidliginnvandrere som kom til Norge på 1970-tallet og noe senere og norskfødte barn av pakistanere som innvandret på den tiden. Det ville også si oss noe om de små forskjellene mellom disse to gruppene vedvarer gjennom livsløpet, eller om de bare gjelder for unge voksne.

Det er visse begrensninger i de dataene vi her har sett på. Gjennom data fra Levekårsundersøkelsen kan vi bare sammenligne tidliginnvandrere og norskfødte med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, siden det kun var disse tre gruppene som ble intervjuet. Vi vet ikke om disse gruppene vil være representative for andre grupper. Gjennom registerdata kan vi se på flere landgrupper enn de vi har inkludert her. Det er imidlertid ikke mange grupper hvor det til nå er mange nok som har blitt voksne til at vi kan gjøre meningsfulle analyser. For å være 16-25 år i dag og norskfødt med innvandrerforeldre, må foreldrene nødvendigvis ha kommet for minst 15-26 år siden. Norskfødte med somaliske, irakiske, polske eller afghanske foreldre er for eksempel fortsatt svært unge, da dette er nyere innvandrergupper i Norge.

5. Referanser

Daugstad, G. (red) (2008): *Innvandring og innvandrere 2008*. Statistiske analyser 103, Statistisk sentralbyrå
http://www.ssb.no/emner/02/sa_innvand/

Gulløy, E. (2008): *Levekår blant unge med innvandrerbakgrunn 2006*. Dokumentasjonsrapport. Notater 2008/31. Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/emner/00/90/notat_200831/notat_200831.pdf

Løwe, T. (2008): *Levekår blant unge med innvandrerbakgrunn. Unge oppvokst i Norge med foreldre fra Pakistan, Tyrkia og Vietnam*. Rapport 2008/14. Statistisk sentralbyrå. http://www.ssb.no/emner/00/02/rapp_200814/rapp_200814.pdf

Olsen, B. (2008): *Innvandrerungdom og etterkommere i arbeid og utdanning*
Hvor forskjellige er unge med ikke-vestlig bakgrunn fra majoriteten? Rapport 2008/33
http://www.ssb.no/emner/06/01/rapp_200833/